

shromáždění usnesení pražského »trucparlamentu«, který již 10. října svolal stejně smýšlející »rozkolníky« na 20. do Brna, aby se poradili o prostředcích, kterak by se dala zajistiti svoboda parlamentárního jednání a nerušené zachování ústavodárného říšského sněmu. Slovanská Lípa v Praze, spolek, zřízený pro zachování ústavních svobod i trvalé »sbratření« mezi Slovany, sympatisovala v jádře s vídeňským hnutím, ne-li s revolucí, i se »svobodou«, která prý dobyla vítězství 6. října, jako pozorovala s obavami i hněvem vojenské přípravy, které konal před jejíma očima nenáviděný Windischgrätz. Dne 12. října vydali čeští poslanci, Vídeň opustivší, za účasti konservativních Němců z Prahy společné prohlášení, jímž odůvodňovali odchod svůj z Vídně a protestovali proti platnosti dalších usnesení kusého parlamentu. Předchozího právě dne byla překvapena Praha provoláním Windischgrätzovým, jenž ohlašoval, že táhne na Vídeň, aby ji pokořil, a toto »zkrocení« frankfurtské Vídně uvítala pražská veřejnost s netajenou radostí jako správné a spravedlivé. Když se 13. října konalo velké shromáždění studentstva pražského, prohlásil Rieger veřejně, že nynější boj ve Vídni není bojem proti reakci, které vůbec není, nýbrž ve skutečnosti zápas frankfurtské a maďarské strany, jejíž politika nesměřuje k ničemu jinému, než aby bylo Rakousko roztrháno, takže každý útok na trvání, autoritu a sebeurčovací právo parlamentu, ať pochází z kterékoli strany, musí býti pokládán za útok na svobodu. Na konec připomněl řečník, že ve Vídni šlapou rovnoprávnost národní nohama, vytyčivše bezohledně nadvládu jednoho kmene. Překvapuje proto, že Poláci a Jihoslované o negramotných namnoze a Stadionem vedených Rusínech ani nemluvě, konali ochotně pomocné služby Němcům a nepřímo ovšem i Maďarům, kteří si nemohli nic lepšího přátí než takové zmatky ve Vídni. Zato ze zněmčených krajů v Čechách dostával ovšem vídeňský parlament jeden projev důvěry za druhým, vyslovující obdiv »prozíravosti, odvaze a lásce k vlasti« mužů, kteří setrvali neohroženě a vlastenecky na místě. Vrchol vši nenávisti k pravici znamenal projev ústředního spolku německého v Liberci, jenž nemohl přijíti českým poslancům na jméno. Týmž duchem se nesly pak projevy vídeňského, šmahem zradikalizovaného tisku, který v nuceném odchodu Čechů viděl obratný trik, vypočtený prý na to, aby bylo další rokování sněmu zmařeno pro neschopnost usnášeti se, jako ve farizejském volání jejich po rovnoprávnosti, jelikož jim jde prý o to, aby mohli ve vlastní zemi utiskovati Němce. A co konservativní Němci z Čech a Tyrol, kteří v čele s Helfertem opustili rovněž rakouský parlament? Ostatně Čechové právě se zasadili a rozhodně o zachování parlamentu, ovšem že přeneseného z Vídně, jako vyslali Pražané několik prosebných deputací ke dvoru, orodující za osud »sesterské« Vídně. Dnem 31. října kapitulovala Vídeň a s ní ovšem i doklepavší rakouský kusý parlament, který se do tří neděl sestoupil v arcibiskupské Kroměříži mimo vše nadání v plném počtu.

DR. C. HARAOUÍ:

DEFINITIVNÍ ZŘÍZENÍ ITALSKÉHO FAŠISMU.

Reformou národního zastoupení odhlasovanou parlamentem i senátem římským nabývá italský fašism definitivní podoby. Jeho zřízení vytvořené Mussolinim i velkou radou fašistickou představují úplný system. Až dosud projevovala se myšlenka diktatorova ze dne na den jednotlivými činy. Nyní našla si vyjádření dlouho promyšlené, všeobecně platné, trvalé. Upevnila se po mnohém váhání, hledání a opravách.

* * *

Pokusme se popsati podrobněji dílo, jež se dokončuje. Východiskem je přijetí charty práce velkou radou fašistickou 21. dubna 1927, jež vedlo zanedlouho k jejímu uzákonění. Princip charty lapidárními slovy hlásá heglowskou zásadu, že »Stát je nad jednotlivci« a že »Práce je společenskou povin-

ností a je chráněna Státem. « Účelem produkce je blahobyt jednotlivců a největší vzepětí národní moci. »Protichůdné zájmy dělníků a podnikatelů podřizují se svrchovanému zájmu hospodářské produkce národa. «

Za tím účelem syndikáty zaměstnavatelů i dělníků jsou učiněny závislými na společném orgánu, který urovnává jejich spory. Jest to tribunál zvláště ustanovený při každém odvolacím senátu. Tato korporace je orgánem státu. Stanoví, jaké nároky mají zaměstnavatel a dělníci ve společném zisku. Spory a stávky nejsou dovoleny. Stát zasahuje neomezeně do národního hospodářství, interpretuje svým způsobem zákon, nabídky a poptávky a nedovoluje jednotlivcům volné zasahování.

Tato koncepce je méně originelní, než by se na první pohled zdálo. V jiných státech také se uplatňuje princip závazného rozhodování státu, ovšem s fraseologií všednější; a tu přicházíme k bodu, kde záležitost dostává svůj charakteristický ráz.

Ode dvou let vydává se velký počet dekretů, jež mají uvést v život rozhodnutí velké rady. Syndikáty zaměstnavatelů a dělníků provinciální, krajinné a národní federace nadřadují se jedna druhé, každá se svými příslušnými stanovami. Byli vybráni důvěrníci syndikátů a ustanoveny vedoucí osoby. Úmysl Duceho je nyní patrný.

Všechna rozhodující místa shora dolů, důležitá i podřadnější, jsou obsazena osvědčenými a ověřenými fašisty. Hospodářské zřízení státu je ovládáno fašisty, stejně jako jeho zřízení politické.

V teorii existuje svoboda sdružování, ale to je prázdná formule. Pouze oficiální syndikáty, jejichž členy jsou jenom fašisté, rozhodují o kolektivních smlouvách. Ministerstvo korporací dohlíží na celý stroj, aby do něho nevnikly cizí součástky. Zaměstnavatelé a dělníci mají vzájemný poměr upraven rozhodnutími, na jejichž sestavení se nikterak nezúčastnili.

To jde tak daleko, že ani novinář, ani advokát nemůže se věnovat svému zaměstnání bez úředního povolení. Podle nedávného výnosu zapisují se úředně všechny žádosti o zaměstnání a není dovoleno najímat osoby nezapsané, jelikož fašistům je vyhrazeno přednostní právo. Do úřadu není připuštěn nikdo, kdo nenáleží do řad fašistických. Nefašisté těžko vydělávají svůj chléb. To není příliš prospěšné celku. Pravověrný příslušník strany nemusí býti ještě nejkvalifikovanějším pracovníkem.

* * *

Oganisace syndikátní dělí se v Itálii na tři kategorie.

1. Zaměstnavatelé a dělníci podřízení syndikátnímu úřadu, na který musejí platit a v němž nesmějí býti zastoupeni.

2. Členové syndikátu dělníků a syndikátu zaměstnavatelů.

3. Funkcionáři a vedoucí těchto syndikátů. Číselný poměr těchto kategorií udávají tato čísla: Generální konfederace fašistických syndikátů představuje 9 až 10 milionů dělníků. 31. prosince 1927 čítala pouze 2.809.041 člena. Ze 114 vybraných funkcionářů pouze 80 dostalo schválení od ministerstva korporací. Federace dopravních dělníků, jež představuje 250.000 příslušníků, měla jen 50.200 členů a 37 funkcionářů čekalo na úřední uznání. U zaměstnavatelů má generální průmyslová federace 102.581 příslušníků, 60.000 členů a 222 funkcionářů, z nichž pouze 96 uznaných. Generální konfederace zemědělská s 2.800.000 příslušníků čítá 700.000 členů a 51 funkcionářů potvrzených, 41 čekajících na potvrzení. A tak dále. V Itálii je většina občanů pasivních, menšina aktivně zúčastněných.

* * *

Rozdělení občanů na pasivní a aktivní má tím větší oprávnění, že v syndikátech provádějí moc hospodářskou tíž lidí, kteří v důsledku zákona o národním zastoupení mají též moc politickou. A jako nejdříve moc politická přispěla fašismu k ovládnutí mechanismu hospodářského, tak nyní fašističtí členové hospodářských korporací přispívají k podrobení parlamentu. Syndikátní funkcionáři vysílají 800 kandidátů do parlamentu v Římě. Ředitelé universitních a dobročinných sdružení vysílají

400. Z těchto 1200 vybere velká rada třetinu a voliči pak budou moci tyto kandidáty schváliti. Toto pozdní zasažení voličů je v celém procesu posledním zbytkem demokracie a nemá velkého významu.

* * *

Důsledky takového systému jsou tyto: Soukromá iniciativa přechází na stát a jeho úředníky. Zarážející je podobnost systému fašistického s komunistickým. Tatáž polysynodie, tytéž sověty navazující jeden na druhý, stejně dominující postavení oligarchie. Pouze teror si vyhradila Moskva sama pro sebe.

Není divu, že vzdor konservativnímu programu z r. 1920—21 fašism směřuje státi se republikou dělnickou. Albert Thomas správně postřehl tento rys a odtud sympatická slova, jichž se od něho fašismu dostalo. Osobnost rázu Mussoliniho je jistě mocnou brzdou této tendence. Nicméně v posledních měsících postupovalo se energicky na pomoc dělníkům. V únoru skončilo vyjednávání generální federace fašistického průmyslu se zaměstnavatelskou federací fašistických syndikátů na energický nátlak diktátorův ve prospěch dělnictva. Stejně ve sporu loďařů s přístavními dělníky rozhodly úřady, že průmysl musí se přizpůsobit revalorisaci liry jiným způsobem, než ztlacením mezd.

Nebude-li tato tendence včas zaražena, zatíží produkci a bude musit nadejít ozdravení jako v prvních letech fašismu, kdy bylo podnikání ohroženo komunisty. Zdravý poměr mezi skutečnou cenou práce a vyšší odměny byl by porušen.

* * *

Všeobecně možno shrnouti, že režim tento představuje uvnitř i v politice vnější směr, který pěstoval Napoleon III.

O Mussolinim, který nese na svých bedrech tíži této absolutní diktatury, možno říci jenom jediné: »Uchránil se v těchto dnech jakékoliv vážnější neprozřetelnosti.« To je též největší chvála, kterou mu možno vzdáti.

VNITŘNÍ A ZAHRANIČNÍ POLITIKA.

A. VNITŘNÍ.

Politický zájem po 28. říjnu soustřeďoval se na volby do zemských a okresních zastupitelstev 2. prosince. U nás, kde nemáme instituce doplňovacích voleb, které by podaly obraz politické nálady v obyvatelstvu, jak se mění a vyvíjí, přikládá se každým volbám smysl politický. Konec konců nelze si dobře představit volby do širších zastupitelstev, které by neměly povahu politickou. Ostrá volební kampaň před 2. prosincem působila, že jsme si plně neuvědomili, že vstupujeme do doby nové vnitřní organizace státní. Končí se tu vleklé provisorium, které tak dlouho trvalo v naší správě a počíná systém zemských zastupitelstev a zastupitelstev okresních; výhody a nevýhody této nové organizace státní byly předmětem vášnivé agitace a tuhých sporů mezi táborem vládním a opozičním. Proto také bylo úředně zdůrazněno, že při správní reformě nebudou zrušeny jednotlivé berní a soudní úřady. Pokud jde o Slezsko, bylo uvedeno, že zůstanou zachovány některé zemské slezské instituce. Byla to zejména německá oposice, která obviňovala stranu ministra Mayr-Hartinga, resp. slezského posl. Luschku, že připustili, aby země slezská zanikla v zemi Morava-Slezsko.

Volební boj byl velmi ostrý. Zachoval-li kdo klid, byl to v prvé řadě volič, který v té řadě let od převratu, kdy několikrát šel k volební urně, poznal, že politika není záračným proutkem, který by mohl změnit poměry přes noc a naučil se dívat se na agitaci politických stran velmi střízlivě, takže